

En oppfordring til anonyme sæddonorer

I Norge har anonym sæddonasjon vært brukt ved barnløshet frem til 2005. Nå vet vi at åpenhet omkring slik virksomhet er bedre. Som tidligere anonym donor gir jeg meg til kjenne, og oppfordrer donorkolleger til å gjøre det samme.

Fra 1973 rekrutterte Kvinneklinikken ved Rikshospitalet sæddonorer blant medisinstudenter og elever ved Krigsskolen. Jeg ble rekruttert i 1985, og diskret leverte jeg mine bidrag til befolkningsstilveksten gjennom en luke. Sykehusets beslutning om å hjelpe barnløse par i «full taushet» var basert på antakelsen om at «hvis befruktningmåten ble kjent for barnet, kunne det forårsake de mest alvorlige psykiske komplikasjoner» (1).

Inntil høsten 1994 var anonym sæddonasjon eneste alternativ – også for donor. I 2005 kom lovendringen som gjorde at det ikke lenger var lov med anonym donasjon, og barn unnfanget etter dette har rett til å vite sin biologiske fars identitet når de blir 18 år. I Norge lever mer enn 3 000 barn og voksne født etter anonym donorinseminasjon i årene 1973–2005. De har ingen lovfestet rett til å få vite hvem sin biologiske far er.

Utilsiktete konsekvenser

Å delta i ordningen opplevdes som en ideell måte å hjelpe barnløse par (2). Selv om anonymitet var forutsetningen, har mange donorbarn etter hvert fått vite hvordan de ble til, men de har hittil bare kunnet få halve historien. Aldri å få vite donors identitet kan være forferdelig frustrerende og føre til stagnasjon i personlig utvikling (3). Jeg er fremdeles glad for å ha kunnet bidra som sæddonor, men ante ikke at det kunne ha slike utilsiktede konsekvenser.

Fordelene med åpenhet er nå såpass godt dokumentert at man utelukkende anbefaler åpen donasjon (4, 5). Bioteknologirådet ber myndighetene formidle at åpenhet skaper tryggere og mer stabile familier, samt utrede opprettelse av en offentlig tjeneste hvor barn unnfanget fra anonym sæddonor kan registrere seg (6). Det er også verdt å minne om at barn i henhold til FNs barnekonvensjon av 1989 har rett til å kjenne sine foreldre (7).

Anonymiteten synes ikke lenger godt begrunnet. Jeg synes det ville være flott om et menneske unnfanget med min hjelp kunne finne meg. Det ville vært mulig å skrive dette tidligere, men tanken har behovd tid for å modnes. Også leger som utførte insemineringen i 1980-årene, har fått nye perspektiver på virksomheten (8).

Registre for å spore biologisk far

Flere internettbaserte registre er opprettet for å hjelpe donorbarn å finne sitt genetiske opphav. Det største, Donor Sibling Registry, ble opprettet i 2000 og har på verdens-

basis matchet over 12 500 barn med halv-søsken eller donor (9). Hittil har 88 norske familier registrert seg, den første i 2007. Foreløpig står jeg alene som anonym donor fra Norge (10). Hvem som helst kan søke i registeret, men for å stå oppført med egen informasjon må man melde seg inn, og det koster 175 amerikanske dollar. Medlemmene bestemmer selv hvor mye informasjon besøkende får se, og kontakt med andre medlemmer formidles via nettstedet.

Et svært aktuelt alternativ for norske donorer er Scandinavian Seed Siblings (11). Dette registeret har et unikt nordisk fokus og tilbyr møter og diskusjonsforum. Kom-

«Vi kan ikke dømme fortidens beslutninger i lys av nåtidens kunnskap»

munikasjonen foregår på svensk, og medlemsprisen er 250 svenske kroner. Her er det flere medlemmer som i voksen alder har fått vite at de er donorbarn. Scandinavian Seed Siblings samler flere personopplysninger enn Donor Sibling Registry for å hindre falske identiteter, men medlemmenes identitet er skjult for innsyn fra allmenheten, og søk og matching besørgeres av administrator.

Vi har et ansvar

Det blir ikke rett å kalle anonymiteten fra tidligere år et bedrag – vi kan ikke dømme fortidens beslutninger i lys av nåtidens kunnskap. Jeg synes likevel vi som anonyme sæddonorer har et ansvar for å tilkjenne oss.

Vi vet ikke hvem eller hvor mange av våre donorbarn som kjenner historien om sitt opphav, men vi vet at det finnes en del, og vi kan spre kunnskap om saken. Kanskje kan vi gå sammen om å etablere en egen fane for «Rikshospital-barna» i et av de eksisterende registrene, eller bidra til etablering av et nytt, nasjonalt register.

Dette er en klar oppfordring til mine tidligere anonyme donorkolleger om å registrere seg i ett eller flere registre. Beslutningen om å stå åpent frem må være dypt forankret i ens egen overbevisning, men det er bare dersom vi registrerer oss at det blir

mulig for våre donorbarn å finne sitt biologiske opphav.

Geir Ivar Elgjo
gelgjo@online.no

Geir Ivar Elgjo (f. 1960) er overlege i anestesio-
logi ved Operasjons- og intensivklinikken, Uni-
versitetssykehuset Nord-Norge.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir
ingen interessekonflikter.

Litteratur

1. Molne K. Donorinseminasjon: En oversikt og et materiale. Tidsskr Nor Legeforen 1976; 17–18: 982–86.
2. Elgjo GI. Alle sædgiverne blir nøye vurdert. Aftenposten 19.5.1987: 12. <http://eavis.aftenposten.no/aftenposten/73300/12/> (12.10. 2015).
3. Tangvald-Pedersen A, Sørbø K. Søker donor nr 137. Verdens Gang (Helg) 16.7. 2011: 22–28. http://pluss.vg.no/2011/07/16/474/474_20079620 (12.10. 2015).
4. Ethics Committee of American Society for Reproductive Medicine. Informing offspring of their conception by gamete or embryo donation: a committee opinion. Fertil Steril 2013; 100: 45–9.
5. Bioteknologirådet. Sæddonasjon: Donor anonymitet og donorrekruttering. 9.2. 2015. Ref 2015/15. http://bioteknologiradet.no/?attachment_id=14626 (12.10. 2015).
6. Bioteknologinemnda. Barn unnfanget med donor-sæd: Biologisk og sosial tilhørighet. 24.6. 2013. Ref 2013/112-1. <http://bioteknologiradet.no/2013/07/barn-unnfanget-med-donorsaed/> (12.10. 2015).
7. FNs konvensjon om barnets rettigheter, vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989, ratifisert av Norge 8. januar 1991. Kap. 8, Art. 7. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KapitteL_8 (12.10. 2015).
8. Sætre S, Næss Ø. Sæd og sannferdighet (Intervju med Øystein Magnus). Morgenbladet 22.3. 2013: 1; 6–8. <http://lab.robinandersen.no/morgenbladet/sannferdighet> (12.10. 2015).
9. Engesbak R. Finner donorsøken. Blikk 19.9.2011. http://blikk.no/index.php?option=com_k2&view=item&id=7560:finner-donors%C3%B8sken&Itemid=164 (12.10. 2015).
10. Min opptegnelse på Donor Sibling Registry: <https://donorsiblingregistry.com/members/ListRegistry?fald=1277> (12.10. 2015).
11. Scandinavian Seed Siblings. <http://seedsibling.org/> (12.10. 2015).

Mottatt 2.10. 2015 og godkjent 5.11. 2015. Redaktør:
Martine Rostadmo.

Publisert først på nett.